

Lese- og skriveplan med årshjul for gjennomføring

Hammer skole

På Hammer skole er lesing og skriving ett av to satsningsområder i virksomhetsplanen. Denne lese- og skriveplanen må ses i lys av utviklingsmålene og tiltakene i [skolens virksomhetsplan](#).

Satsningsområde 2: Lesing og skriving

Utviklingsmål 3-5 år

- Alle elevene har kontinuerlig framgang i grunnleggende ferdigheter, og har utviklet god utholdenhet og gode strategier for læring.

Utviklingsmål i 2023/2024	Aktivitet / tiltak /opplæring	Profesjons-felleskap
Systematisk opplæring i de grunnleggende ferdighetene lesing og skriving gjennomføres i alle fag	• Leseflyt-tekster sikres i alle fag på alle trinn • Skriveopplæring på papir sikres i alle fag på alle trinn • Lese- og skriveårshjulet gjennomgås månedlig på trinn for å sikre kontinuitet • Lekse- og periodeplaner utarbeides med tanke på leservennlighet og anbefalt strategibruk. • Vurdere innkjøp av læremidler på papir.	Hele personalet, fagseksjoner, spespedteam

1 Utdrag av Hammer skoles virksomhetsplan 2023-2024

Revidert mai 2024

Innhold

Innledning.....	3
Lesing.....	4
Språk.....	4
Leselyst	4
Leseflyt	4
«Årshjul for leseflyt»	4
Skriving	4
Kartlegging og oppfølging.....	5
Inkludering i klasserommet	5
Aktuelle lenker	6
Årshjul for systematisk arbeid med lese- og skriveplanen.....	7
Vedlegg 1: Prinsipper for «Alle lærer»	14
Vedlegg 2: Tips til tiltak på gruppenivå (til Leseflyt)	14
Vedlegg 3: Tips til individuelle støttetiltak	15
Vedlegg 4: Verktøy og hjelpemidler	15
Vedlegg 5: SOL nivå 8 - Strategisk lesing	15
Årshjul for leseflyt og skriveglede i fag.....	16

Innledning

På Hammer skole er alle lærere lese- og skrive lærere. Lærerne har et felles ansvar for å støtte elevene i arbeidet med å utvikle de grunnleggende lese- og skriveferdighetene, og det skal legges til rette for aktive og engasjerte elever som opplever motivasjon og mestring. Lærerne jobber i henhold til LK20, og ser utviklingen av de grunnleggende lese- og skriveferdighetene i samspill med utvikling av faglig kompetanse (LK20, s. 15).

Denne lese- og skriveplanen bygger på Lørenskog kommunes overordnede og forpliktende plan *Ord som gror* (<https://www.lorenskog.kommune.no/tjenester/barnehage-og-skole/skole/ord-som-gror/>). Planen er tilpasset de delene av *Ord som gror* som naturlig skjer i ungdomsskolen, som videre lese- og skriveopplæring, kartlegging, observasjon, lesestimulerende tiltak og annet tiltaksrettet arbeid. Den er også en plan for kompetanseheving og erfaringsdeling.

Lese- og skriveplanens hovedmål:

- Å kvalitetssikre og systematisere opplæringen innen språk, lesing og skriving
- Å sikre systematisk kartlegging og **oppfølging** av lese- og skriveutvikling
- Å sikre god tilrettelegging for elever med dysleksi og utviklingsmessige språkvansker

I sammenheng med et systematisk arbeid med grunnleggende ferdigheter i lesing og skriving i alle fag, er det et mål på Hammer skole at det skal balanseres mellom lesing og skriving digitalt og på papir.

Hammer skole, mai 2024

Lesing

Funksjonelle lesere er lesere som har ortografiske strategier som sin dominerende lesestrategi (ord gjenkjennes som eksakte enheter). Samtidig er gode lesere avhengige av å kunne ta i bruk fonologiske strategier i møte med ukjente, lange eller vanskelige ord (trekke sammen lyder og stavelser til ord). Derfor sikrer Hammer skoles plan for leseopplæring at elevene har en god språklig bevissthet samt godt utviklede fonologiske strategier. Leseopplæringen på Hammer skole innbefatter i tillegg et systematisk arbeid med språk, leselyst og leseflyt.

Språk

På Hammer skole arbeider lærerne systematisk mot å øke elevenes språklige nysgjerrighet og bevissthet. Det arbeides strukturert med både morfologi, ordforråd og begrepsforståelse gjennom jevnlig klasselesekurs i fag, fagspesifikke begrepsbanker og synlige sentrale begreper på ukeplanen.

Leselyst

Med mål om både å øke elevenes motivasjon til videre lesing og at de får et bedre utviklet språk, er stimulering av elevenes leselyst satt på Hammer skoles dagsorden, blant annet ved planmessig lesing av felles romaner i norsk og engelsk på alle trinn. Skolen har et ubetjent skolebibliotek, som i samarbeid med Lørenskog bibliotek blir oppdatert med aktuell litteratur. I tillegg gjøres det jevnlig vurderinger i fagseksjoner knyttet til innkjøp av aktuelle klassesett av bøker.

Leseflyt

Å lese med god leseflyt innebærer å lese med god intonasjon, forståelse og oversikt. Tilstrekkelig leseflyt en forutsetning for at leserens oppmerksomhet fullt og helt kan rettes mot innholdet. På Hammer skole er dette arbeidet systematisert i jevnlig klasselesekurs, der ansvaret er fordelt på alle fagseksjoner og alle lærere.

«Årshjul for leseflyt»

På Hammer skole tar vi i hovedsak ikke elever ut av ordinær undervisning for å få leseopplæring. Derfor har Hammer skole utarbeidet et [«Årshjul for leseflyt»](#) som sørger for en inkluderende og tilpasset leseopplæring. Dette undervisningsopplegget tar utgangspunkt i klasselesekurs basert på Jørgen Frost sin helhetslesingsmetode, og hensikten er å gi *alle* elever verktøy for å videreutvikle leseferdigheter, leseflyt og -forståelse. For å gjøre opplæringen meningsfylt både for elevene og faglærerne, tar tekstene utgangspunkt i temaer og innhold elevene jobber med i fagene. Alle fagseksjoner har utarbeidet leseflytopplegg knyttet til aktuelle temaer på de ulike trinnene.

Elever som av ulike årsaker har sen utvikling eller vedvarende vansker, vil på Hammer skole i tillegg anbefales å velge norsk fordypning som språklig fordypningsfag. Innholdet i norsk fordypning knyttes spesielt til lese-, skrive og læringsstrategier i tillegg til økt språklig bevissthet.

Skriving

Hammer skoles lese- og skriveplan har som mål, i tillegg til å kvalitetssikre skriveopplæringen, å gi elevene en bred skriveerfaring og å øke elevenes skriveglede. Siden alle lærere på Hammer skole er skrivelærere, arbeides det systematisk med skriving på fagenes premisser. Elevene skal utvikle gode skriveferdigheter som kan være verktøy for både å presentere og formidle kunnskap, samt for å

utvikle og strukturere egne tanker. På samme måte som med leseflyt, systematiseres arbeidet med skriveglede i jevnlig skrivegledekurs. Fagseksjonene utarbeider undervisningsopplegg med mål om å gi elevene erfaring både med tenkeskriving og med presentasjonsskriving.

Kartlegging og oppfølging

I tillegg til at barneskolenes kartleggingsresultater blir rutinemessig overført og gjennomgått, kartlegges Hammer skoles 8.klassingers leseferdigheter innen september. Det sikres rask tilgang til og opplæring i aktuelle hjelpemidler til elever med sen leseutvikling eller vedvarende vansker, og trinnets lærere gjøres oppmerksomme på de ulike elevenes behov for støtte. Samtlige av Hammer skoles elever kartlegges med Carlsten leseprøve to ganger pr. år og Ordkjedetesten en gang pr. år, i tillegg til Udirs prøver. Kartleggingsresultatene samles i en oversikt som overvåker alle skolens elevers leseutvikling over tre år. Elever som av ulike årsaker trenger en utvidet kartlegging, kan kartlegges videre med relevante tester, i samråd med eleven selv og foresatte.

Inkludering i klasserommet

Opplæringen skal tilpasses den enkelte elevs evner og forutsetninger (Opplæringsloven § 1-3). Elever med sen språkutvikling eller vedvarende vansker skal oppleve at de deltar aktivt i faglige og sosiale fellesskap. Derfor tilrettelegger lærerne på Hammer skole lese- og skriveopplæringen i et inkluderende læringsfellesskap, på en slik måte at elevene opplever mestring og får best mulig utbytte av opplæringen. Dette innebærer at både eleven og lærerne har kjennskap til og erfaring med lese- og skrivestøttende funksjoner på iPad ([vedlegg 4](#)).

Lærerne på Hammer skole

- har god kjennskap til elevenes utfordringer og evner
- legger til rette for etablering av vennskap
- legger til rette for inkluderende undervisning, som bidrar til en følelse av fellesskap og likhet
- bruker stor grad av visuell og auditiv støtte i undervisningen
- tilstreber å kommunisere klart og langsomt i korte setninger
- gir elevene tid til å forstå
- tilbyr ekstra støtte inne i klassen så langt det er mulig
- har et fleksibelt blikk på vurderingsformer
- kjenner til/kan bruke teknologi som gir økt mulighet for læring

Aktuelle lenker

Språk

- Arbeid med fagbegreper: <https://www.naturfag.no/forsok/vis.html?tid=2135947>

Lesing

- God leseopplæring: <https://sprakloyper.uis.no/fagovergripende-lesing-og-skriving/god-leseopplaering>
- Leseflyt og leselærerens oppgave: <https://sprakloyper.uis.no/fagovergripende-lesing-og-skriving/god-leseopplaering>
- Maler og inspirasjon til tekster og detaljoppgaver: V. Refsahl: Lesekurs i klassen. Håndbok for læreren (GAN – Aschehoug forlag).

Skriving

- Å uttrykke seg skriftlig i alle fag på ungdomsskolen: <https://skrivesenteret.no/ungdomstrinn/>
- Skrivestrategier i ulike faser av skriveprosessen i ungdomsskolen: <https://skrivesenteret.no/ressurs/skrivestrategier-i-ulike-faser-av-skriveprosessen-i-ungdomsskolen/>
- Sirkelen for god skriveundervisning: <https://skrivesenteret.no/ressurs/sirkelen-for-undervisning-og-laering-3/>
- Jon Smidt om tanken bak skrivetrekanten: <https://vimeo.com/20549715>
- Tips til modelltekster og skriverammer: <https://skrivesenteret.no/ressurs/rammer-for-skriving/>
- Skriverammer: <https://skrivesenteret.no/ressurs/skriverammer/>
- God skriveopplæring: <https://sprakloyper.uis.no/videregaende/fagovergripende-lesing-og-skriving/god-skriveopplaering>
- Tenkeskriving og presentasjonsskriving: <https://sprakloyper.uis.no/videregaende/fagovergripende-lesing-og-skriving/god-skriveopplaering/fagfilm-tenkeskriving-og-presentasjonsskriving>

Kartlegging

- SOL-tips og materiell: <https://www.sol-lesing.no/soltips-materiell/#22-22-top-p2>

Inkludering i klasserommet:

- <https://www.statped.no/sprakforstyrrelser/sprakforstyrrelser--og-inkludering/>

Årshjul for systematisk arbeid med lese- og skriveplanen

Hele året

Hva skal gjøres	Av hvem og hvordan	For hvem	Ansvar
Vurdering av ukeplanens tilgjengelighet.	Teamene vurderer om ukeplanen er i tråd med prinsippene for «Alle lærer»? Er strategier ivare tatt? (vedlegg 1).		Spespedansvarlig på trinn
Igangsetting og evaluering av tiltak på individnivå.	Spespedansvarlig på trinn og NOF-lærer drøfter og iverksetter tiltak som kan gjennomføres i NOF-timer (vedlegg 2).	Utvalgte elever alle trinn	Leseveileder og Spespedansvarlig på trinn, PPT
Igangsetting og evaluering av tiltak på klassenivå.	Teamene gjør kontinuerlig vurdering av nødvendige tiltak på klassenivå.	Elever alle trinn	Trinnleder og spespedansvarlig på trinn
Kompetanseheving mot kartlegging/lesekurs.	Leseveileder og spespedkoordinator sørger for opplæring av spespedlærere ved behov (STAS, MYHRE, 6-16, etc).	Spespedansvarlig på trinn	Leseveileder

August

Hva skal gjøres	Av hvem og hvordan	For hvem	Ansvar
Gjennomgang av skolens lese- og skriveplan.	Leseveileder gjennomgår på s-ped møte.	Spespedansvarlig på trinn	Rektor og spespedkoordinator
Gjennomgang av skolens lese- og skriveplan og bevisstgjøring av prinsippene for «Alle lærer». (Vedlegg 1)	Leseveileder gjennomgår på felles planleggingsdag eller på team.	Alle lærere	Rektor og ass. rektor
Kommunikasjon med foresatte til elever med dysleksi.	Leseveileder, spespedansvarlig på trinn eller kontaktlærer informerer om at skolen kjenner til elevens diagnose, og hvordan skolen ivaretar eleven.	Elever diagnostisert med dysleksi.	Rektor og leseveileder
Kartlegging av behov for, samt bestille hjelpemidler/programvare. (Vedlegg 4)	Spespedansvarlig på trinn vurderer behov, som sendes samlet til ass. rektor.	Utvalgte elever 8.trinn	Ass. rektor

«Leseflyt» i norsk.	Norsklærer gjennomfører i full klasse (vedlegg 2).	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i norsk
«Skriveglede» i norsk.	Norsklærer gjennomfører i full klasse.	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i norsk

September

Hva skal gjøres	Av hvem og hvordan	For hvem	Ansvar
Gjennomgang av skolens lese- og skriveplan for september, med tilbakeblikk på august.	Trinnleder gjennomgår på team.	Alle lærere	Rektor og leseveileder
Kartlegging.	8.trinn: NP, Carlsten, Ordkjedetest og Alle teller 9.trinn: NP, Carlsten og Alle teller 10.trinn: Carlsten og Ordkjedetest og Alle teller.	Elever alle trinn	Ass.rektor og spespedansvarlig på trinn
Gjennomgang av kartleggingsresultater fra barneskolene.	Spespedansvarlig på trinn og leseveileder gjennomgår SOL-resultatene for 7.trinn i Conexus, og bringer dem videre til trinnmøtet på 8.trinn. Resultatene registreres av kontaktlærere.	Elever 8.trinn	Ass. rektor
Identifisering og kartlegging av «nye» funn etter screeningen.	Leseveileder eller spespedansvarlig på team gjennomfører utvidet testing ved behov: STAS, SOL, 6-16, S-40 etc. «Nye» resultater registreres i Conexus Engage.	Utvalgte elever, hovedsakelig 8.trinn	Ass. rektor og spespedkoordinator
Kommunikasjon med foresatte til elever som skårer utenfor normalområdet.	Leseveileder , spespedansvarlig på trinn eller kontaktlærer informerer om kartleggingsresultatene, ber om bakgrunnsinformasjon, samtykke til videre testing og til drøfting i ressursteam.	Utvalgte elever alle trinn	Spespedkoordinator
Fylle ut dysleksiplan sammen med elever med dysleksi.	Kontaktlærer eller leseveileder fyller ut dysleksiplan sammen med	Elever diagnostisert med dysleksi	Leseveileder

	eleven, for å sikre at eleven får relevante tilpasninger og tiltak i alle fag. Planen arkiveres i Websak.		
Kartlegging av behov for, samt bestille hjelpemidler/programvare. (Vedlegg 4)	Spespedansvarlig på trinn vurderer behov, som sendes samlet til ass. rektor.	Utvalgte elever 8.trinn	Ass. rektor
Igangsetting av oppfølgingstiltak av enkeltelever på 9. og 10.trinn.	NOF-lærer, leseveileder og spespedansvarlig på trinn drøfter tiltak som kan gjennomføres i NOF-timer.	Utvalgte elever 9. og 10. trinn	Leseveileder og spespedkoordinator
«Leseflyt» i samfunnsfag/KRLE.	Samfunnsfag/KRLE-lærer gjennomfører i full klasse (vedlegg 2).	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i samfunnsfag/KRLE
«Skriveglede» i samfunnsfag/KRLE.	Samfunnsfags/KRLE-lærer gjennomfører i full klasse.	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i samfunnsfag/KRLE
Kompetanseheving og kollegaveiledning.	Leseveileder leder fagsamarbeid i NOF-seksjonen.	NOF-lærere	Rektor og ass. rektor
Spesialpedagogisk forum.	Kommunalt nettverk samles på PPK.	Leseveileder og spespedkoordinator	Rektor

Oktober

Hva skal gjøres	Av hvem og hvordan	For hvem	Ansvar
Gjennomgang av skolens lese- og skriveplan for oktober, med tilbakeblikk på september.	Trinnleder gjennomgår på team.	Alle lærere	Rektor og leseveileder
Gjennomgang av kartleggingsresultater og planlegging av oppfølgingstiltak på gruppenivå.	Spespedansvarlig på team gjennomgår på team. Oppfølgingstiltak planlegges med teamet.	Elever alle trinn	Ass. rektor og leseveileder
Opplæring av elever og foresatte i hjelpemidler/programvare. (vedlegg 4)	Leseveileder gjennomfører opplæring. Mulig å gjennomføre på utviklingssamtale.	Elever og foresatte	Ass. rektor og spespedkoordinator
Kartlegging av elever som bør bytte fordypningsfag.	Spespedansvarlig på trinn , i dialog med språklærere vurderer	Elever 8.trinn	Spespedansvarlig på trinn og kontaktlærer.

	basert på kartleggingsresultater og faglige erfaringer. Kontaktlærer kommuniserer med foresatte. OBS! Etter 1.termin må det søkes spesielt til rektor.		
«Leseflyt» i engelsk.	Engelsklærer gjennomfører i full klasse (vedlegg 2).	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i engelsk
«Skriveglede» i engelsk	Engelsklærer gjennomfører i full klasse.	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i engelsk
Dialogmøte mellom skolens ledelse og leseveileder.	Evaluerings av lese- og skriveplan, kartlegging og aktuelle tiltak.	Rektor, Ass. rektor og leseveileder	Rektor

November

Hva skal gjøres	Av hvem og hvordan	For hvem	Ansvar
Gjennomgang av skolens lese- og skriveplan for november, med tilbakeblikk på oktober.	Trinnleder gjennomgår på team.	Alle lærere	Rektor og leseveileder
Kompetanseheving og kollegaveiledning.	Leseveileder leder fagsamarbeid i NOF-seksjon.	NOF-lærere	Rektor og ass. rektor
«Leseflyt» i fremmedspråk og språklig fordypningsfag.	Språklærer gjennomfører i full klasse (vedlegg 2).	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i språk
«Skriveglede» i fremmedspråk og språklig fordypningsfag.	Språklærer gjennomfører i full klasse.	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i språk
Språk- og lesenettverk.	Kommunal nettverkssamling på PPK.	Leseveileder	Rektor

Desember

Hva skal gjøres	Av hvem og hvordan	For hvem	Ansvar
Gjennomgang av skolens lese- og skriveplan for desember, med tilbakeblikk på november.	Trinnleder gjennomgår på team.	Alle lærere	Rektor og leseveileder
«Leseflyt» i naturfag.	Naturfagslærer gjennomfører i full klasse (vedlegg 2).	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i naturfag

«Skriveglede» i naturfag.	Naturfagslærer gjennomfører i full klasse.	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i naturfag
---------------------------	---	-------------------	---

Januar

Hva skal gjøres	Av hvem og hvordan	For hvem	Ansvar
Gjennomgang av leseplan på trinn. Bevisstgjøring av prinsippene for «Alle lærer» og ukeplan.	Spespedansvarlig på trinn gjennomgår på team på planleggingsdag.	Alle lærere	Spespedansvarlig på trinn og trinnleder
«Leseflyt» i norsk.	Norsklærer gjennomfører i full klasse (vedlegg 2).	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i norsk
«Skriveglede» i norsk.	Norsklærer gjennomfører i full klasse.	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i norsk
Kompetanseheving og kollegaveiledning.	Leseveileder leder fagsamarbeid i NOF-seksjon.	NOF-lærere	Rektor og ass. rektor
Spesialpedagogisk forum.	Kommunalt nettverk samles på PPK.	Leseveileder og spesped-koordinator	Rektor

Februar

Hva skal gjøres	Av hvem og hvordan	For hvem	Ansvar
Gjennomgang av skolens lese- og skriveplan for februar, med tilbakeblikk på januar.	Trinnleder gjennomgår på team.	Alle lærere	Rektor og leseveileder
«Leseflyt» i samfunnsfag/KRLE.	Samfunnsfag/KRLE-lærer gjennomfører i full klasse (vedlegg 2).	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i samfunnsfag/KRLE
«Skriveglede» i samfunnsfag/KRLE.	Samfunnsfag/KRLE-lærer gjennomfører i full klasse.	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i samfunnsfag/KRLE

Mars

Hva skal gjøres	Av hvem og hvordan	For hvem	Ansvar
Gjennomgang av skolens lese- og skriveplan for mars, med tilbakeblikk på februar.	Trinnleder gjennomgår på team.	Alle lærere	Rektor og leseveileder

Evaluering av igangsatte lesetiltak.		Utvalgte elever	Spespedansvarlig på trinn
«Leseflyt» i engelsk.	Engelsklærer gjennomfører i full klasse (vedlegg 2).	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i engelsk
«Skriveglede» i engelsk.	Engelsklærer gjennomfører i full klasse.	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i engelsk
Kompetanseheving og kollegaveiledning.	Leseveileder leder fagsamarbeid i NOF-seksjon	NOF-lærere	Rektor og ass. rektor
Dialogmøte mellom skolens ledelse og leseveileder.	Evaluering av lese- og skriveplan, kartlegging og aktuelle tiltak.	Rektor, Ass. rektor og leseveileder	Rektor

April

Hva skal gjøres	Av hvem og hvordan	For hvem	Ansvar
Gjennomgang av skolens lese- og skriveplan for april, med tilbakeblikk på mars.	Trinnleder gjennomgår på team.	Alle lærere	Rektor og leseveileder
«Leseflyt» i fremmedspråk og språklig fordypningsfag.	Språklærer gjennomfører i full klasse (vedlegg 2).	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i språk
«Skriveglede» i fremmedspråk og språklig fordypningsfag.	Språklærer gjennomfører i full klasse.	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i språk
Språk- og lesenettverk.	Kommunal nettverkssamling på PPK	Leseveileder	Rektor

Mai/juni

Hva skal gjøres	Av hvem og hvordan	For hvem	Ansvar
Gjennomgang av skolens lese- og skriveplan for perioden, med tilbakeblikk på april.	Trinnleder gjennomgår på team.	Alle lærere	Rektor og leseveileder
Kartlegging.	Carlsten leseprøve på alle elever, med samme testen som i september.	Elever alle trinn	Ass.rektor og spespedansvarlig på trinn
Identifisering og kartlegging av «nye»	Leseveileder eller spespedansvarlig på trinn	Utvalgte elever	Ass. rektor og spespedkoordinator

funn etter screening.	gjennomfører utvidet testing ved behov: STAS, SOL, 6-16, S-40 etc. «Nye» resultater registreres i Conexus Engage		
Sluttevaluering av gjennomførte tiltak på individnivå i NOF-timene.	Spespedansvarlig på trinn og NOF-lærer evaluerer tiltakene. For enkelte skal det skrives årsrapport på IOP.	Aktuelle elever	Spespedkoordinator og leseveileder
Melde inn navn på neste års leseveileder til kommunen.			Rektor
«Leseflyt» i matte.	Mattelærer gjennomfører i full klasse (vedlegg 2).	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i matte
«Skriveglede» i matte.	Mattelærer gjennomfører i full klasse.	Elever alle trinn	Leseveileder og fagkoordinator i Matte
Revidering og oppdatering av lese- og skriveplanen.	Leseveileder gjennomgår og oppdaterer i samråd med ass. rektor.	Leseveileder, NOF-lærere.	Rektor og ass. rektor

Vedlegg 1: Prinsipper for «Alle lærer»

- Det skal linkes til periodeplaner i alle fag på ukeplanen, der tema for perioden kommer tydelig fram.
- Det skal utheves sentrale ord som støtte til «les mindre, forstå mer». Vær nøye med og kritisk til uthevede nøkkelord.
- Fagene skal fargekodes som lesestøtte.
- Teksten skal holdes kort og presis.
- Lekser skal ha en tydelig oppgaveveiledning (læringsstrategi). Strategien skal være en like viktig del av oppgaven som fagstoffet. Alle strategier skal være kjent for elevene.
- Leselekser skal beskrives med tydelig oppgaveveiledning (lesestrategi). Strategien skal være en like viktig del av lesingen som fagstoffet. Alle strategier skal være kjent for elevene.
- I tillegg til hvordan, bør det komme fram hva lekser skal brukes til eller hvorfor skal de gjøre den.
- Det skal sørges for visuell og/eller auditiv støtte til hjemmeoppgaver der dette er mulig, slik at det ordinære lærestoffet gjøres tilgjengelig for «alle».
- Tips: Ha SOL-nivå 8 i bakhodet i oppgaveveiledningen ([vedlegg 5](#))

Vedlegg 2: Tips til tiltak på gruppenivå (til Leseflyt)

Arbeid med språklig bevissthet	Eksempel
Dele sammensatte ord, bytte plass på ordene, lage nye sammensatte ord med de samme ordene	auto vern – vern auto – miljø vern.
Forklare betydningen av de ulike delene av et sammensatt ord, hver for seg og deretter som sammensatt	
Formulere en oversettelse til engelsk og evt. morsmål	car protection – zaštita automobila
Definere et ords ordklasse og grammatiske morfem/kjennetegn	autovernet: substantiv, intetkjønn, entall, bestemt form.
Bevisstgjøring av prefikser og suffikser og lage flere tilsvarende ord	u-, på-, be-: ubrukt, påskrudd, besittelse. -lig, -lse: spiselig, lidelse
Klippe opp setninger i setningsledd og be eleven sette sammen setningsleddene til ulike nye setninger	Den lille bilen – ble – reddet – av autovernet. Av autovernet – ble den lille bilen – reddet. Ble – den lille bilen – reddet – av autovernet

Arbeid med lesetekniske ferdigheter	Eksempel
Velg noe som typisk er vanskelig, og fyll teksten med mange tilsvarende lyder/bokstavsammensetninger	Komplekse konsonantforbindelser: spr/skr Ord med skj-lyd Ord med dobbeltkonsonant
Dele ord i stavelser	Au-to-vern
Søkelese etter andre ord med likt antall stavelser	<u>Auto</u> vern er laget både for menneskenes og <u>dyrenes sikkerhet</u>
Bevisstgjøring av vokalenes funksjon i ordet (en vokal pr. stavelse)	<u>Au</u> - <u>to</u> – <u>vern</u>

Bevissthet rundt riktig tonefall ved tegnsetting ved høytlesing	Tonefallet går opp siste stavelsen før komma, og ned før punktum.
Bruke lesefinger	

Vedlegg 3: Tips til individuelle støttetiltak

Leseforståelse	Lesetekniske ferdigheter
Ukentlige hjemmeleseoppdrag for enkelt elever, med fokus på å utvide elevens aktive ordforråd. (Tiltaket fordrer hjelp av foresatte)	Ukentlige hjemmeleseoppdrag for enkelt elever med aktiv leseveiledning av voksne. Baseres på prinsippene fra klasselesekursene.

Vedlegg 4: Verktøy og hjelpemidler

- Medlemskap i <https://tibi.no/> (biblioteket for tilrettelagt litteratur)
- Lingdys+ (privat lisens for elever diagnostisert med spesifikke lesevaner)
- Tilgang på tastatur og hodetelefoner i klasserommet
- IntoWords
- Diktering og opplest tekst som innebygde funksjoner på iPad
- Engasjerende leser
- OCR-skanning av dokumenter og av tavla
- Opplest oppgavetekst på prøver i alle fag ved behov, også nasjonale prøver
- Muntlig besvarelse av oppgaver ved behov, dersom man for eksempel ikke rekker å gjøre alt.
- Spesielle læringsapper i eget bibliotek (oversikt finnes i spesped-Teamet)

Vedlegg 5: SOL nivå 8 - Strategisk lesing

- 8.1 Kan bruke ulike begrep til å samtale om hvilken type tekst han har med å gjøre, - fagtekst eller skjønnlitteratur. Kan også bruke begreper som beskriver kjennetegn ved ulike sjangrer innenfor hver hovedgruppe.
- 8.2 Kan aktivere og bruke bakgrunnskunnskap i møte med tekst.
- 8.3 Overvåker forståelsen av egen lesing.
- 8.4 Kan bearbeide tekster gjennom ulike typer spørsmål og svar (FoSS).
- 8.5 Kan oppsummere innholdet i fagtekster på ulike måter, fra detaljert resymé til ensetnings - sammendrag og egenproduserte overskrifter.
- 8.6 Kan trekke ut det viktigste i en fagtekst og benytte ulike notatteknikker (f.eks. nøkkelord, rammenotat, styrkenotat og tokolonnenotat).
- 8.7 Kan benytte ulike notatteknikker i teksten (f.eks. post-itlapper, understreking og "utguling").
- 8.8 Kan bruke tankekart, både som en måte å strukturere bakgrunnskunnskap og som en måte å strukturere fagstoffet innenfor et tema.
- 8.9 Kan finne fram i ordbøker og leksikon.
- 8.10 Kan lese ulike tabeller, diagrammer, grafer og kart.
- 8.11 Kan målrette søkene sine på internett.

Årshjul for leseflyt og skriveglede i fag

Årshjul for leseflyt og klasselesekurs

Skolen skal jobbe systematisk med at alle elever utvikler sine **lesetekniske ferdigheter** og sin **språklige bevissthet**, ved hjelp av undervisningsopplegg som har dette som sitt primærfokus.

Måned	Fag	check
August	Norsk	
September	Samf/KRLE	
Oktober	Engelsk	
November	Fremmedspråk	
Desember	Naturfag	
Januar	Norsk	
Februar	Samf/KRLE	
Mars	Engelsk	
April	Fremmedspråk	
Mai	Matte	

Årshjul for skriveglede

Skolen skal jobbe systematisk med at alle elever utvikler sine **skriveferdigheter**, både skrivning på fagenes premisser, men også ulike former for funksjonell skrivning, ved hjelp av undervisningsopplegg som har dette som sitt primærfokus.

Måned	Fag	check
August	Norsk	
September	Samf/KRLE	
Oktober	Engelsk	
November	Fremmedspråk	
Desember	Naturfag	
Januar	Norsk	
Februar	Samf/KRLE	
Mars	Engelsk	
April	Fremmedspråk	
Mai	Matte	